

УДК 804.0: 800.7

## ТРИЛОГ ТА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Морошкіна Г.Ф., к.філол.н., доцент, Убейволк О.О., студент

*Запорізький державний університет*

Трилог – це розмова втрьох. Французький лінгвіст К. Керброт Орекійоні вважає, що трилог – це комунікативний обмін, що відбувається усередині триади між трьома мовцями, які існують з плоті та крові [1, 2].

Трилог щодо діалогу більш конфліктний, його структура складніше та непередбаченіше. Схеми чергування реплік комунікантів у триадичному обміні не підпорядковуються ніяким правилам. Триадичне спілкування, особливо коли воно протікає у формі дебатов, має тенденцію розподілятися на дві частини: групу антагоністів, з одного боку, та “третю особу” (« le tiers »), з другого. Ця конфігурація “антагоністи” – “третя особа” може залишатися такою протягом усієї розмови, але може і змінюватися.

Третя особа може грати роль мовчазного свідка або виконувати такі функції:

а) функцію арбітра (« arbitre », « médiateur »), коли третя особа намагається перешкодити виникненню конфлікту, або вона спостерігає, щоб інтеракція проходила за правилами (« animateur de débat »);

б) функцію « modérateur »: третя особа втручається, щоб угамувати конфлікт між двома супротивниками;

в) « tertius gaudens »: у цьому випадку третій співрозмовник може покласти край спілкуванню, та нав'язати свою програму;

г) функцію провокатора (« provocateur », « despote »): третя особа провокує конфлікт між двома іншими співрозмовниками заради своїх інтересів.

Третя особа може також приєднатися до одного з учасників розмови та створити коаліцію проти третього учасника інтеракції. Згідно з думкою американського вченого Каплова коаліція – це інтеграція двох або більш акторів, які приймають єдину комунікативну стратегію аби нанести поразку іншим у рамках тієї ж системи [2, 54]. Учасники комунікації формують коаліцію аби перемогти свого “супротивника”; цим супротивником може бути якась невідома людина або хтось з іншими поглядами. Формування коаліцій усередині триади залежить від двох критеріїв: розподілу сил між трьома учасниками та від ситуації розмови.

Треба зазначити, що коаліція завжди виникає з конфлікту, та якщо один з комунікантів формує коаліцію з іншим учасником розмови, це тому, що він поділяє його точку зору. Третя особа може також грати інші комунікативні ролі, такі як: « porte-parole », « animateur », « intrus », « évaluateur », « régulateur ».

« Porte-parole »- це учасник комунікації, який говорить від свого імені та від імені іншого співрозмовника (мова йде про двох членів однієї пари). Третя особа в ролі « évaluateur » залишається поза розмовою та лише оцінює її. « L'intrus » втручається в комунікацію замість того, до кого була звернена ініціююча репліка. « L'animateur » починає мовленнєвий обмін, але зовсім не бере участі в ньому та не висловлює своєї точки зору.

Наше дослідження було проведено на матеріалі аутентичних телепередач французького телебачення (« Thé ou café » - інтерв'ю подружжя; « Ripostes »- телевізійні дебати; « Bouillon de culture » -дискусія.)  
Приклад 1.

I ( інтерв'юер ) : Quels souvenirs vous avez de Tunis? Les souvenirs musicaux, par exemple, ce qu'on entend là. Ça c'est de Clinton. Ça c'était votre univers musical quand vous étiez là-bas?

(I → G; інтерв'юер дивиться на Жоржа).

G (Georges) : Oui, parce que... Lorsque les Américains sont rentrés à Tunis, ils sont arrivés avec leurs chewing-gums, et leur musique. J'étais au lycée Carlos de Tunis et comme ...

( G → I )

I : Comme beaucoup d'autres ( I → G )

G : Oui, comme beaucoup d'autres, j'allais dans les dodges des soldats américains, parce que le lycée de Carlos de Tunis c'était devenu le centre américain, où les troupes américaines... et je regardais les comics et les comics américains, et j'ai pris beaucoup de choses, qui m'a influencé par la suite. J'écoutais la musique et aussi la musique américaine.

(G → I)

Цей уривок був взятий з програми "Thé ou café". Учасники цієї програми – подружня пара Жорж та Маріза Волинські. Інтерв'юер грає роль ведучого, Жорж відповідає на запитання (він є «*destinataire privilégié*»), а Маріза виступає в ролі мовчазного свідка цієї інтеракції. У цьому пасажі немає конфлікту між співрозмовниками, вони розподіляються на "duo consensuel" (це Жорж та інтерв'юер) та третю особу – Марізу, яка залишається згідно зі своїм бажанням поза комунікацією.

Таким чином, ми бачимо, що кожен зі співрозмовників виконує свою особливу комунікативну роль: I – ведучий програми, M – мовчазний свідок, G – «*locuteur légitimé*», оскільки ведучий надає йому слово.

Приклад 2.

I: Vous avez trois filles: Frederica, Natasha et puis...(I → M+G)

M : Georges avait deux filles quand je l'ai épousé et nous avons notre Elsa (M → I)

I : Pourquoi tous ces pronoms? (I → M+G)

G : C'est hasard. Je n'ai jamais choisi un nom...

M : Un pronom (M → G)

G : C'est toujours ma première femme ou Maryse qui a choisi les noms. Moi, je n'ai fait que dire, oui, d'accord.

У цьому випадку I. звертається до двох співрозмовників разом, використовуючи займенник «vous pluriel», тому тут ми бачимо колективний адресат. Маріза починає відповідати на запитання, недослухавши його до кінця, тому що вона здогадалась, про що йде мова («*chevauchement de parole*»). Маріза виконує роль «*porte-parole du couple*», тому що вона говорить від свого імені (Je l'ai épousé...), а також від імені Жоржа (Georges avait...), та від імені їх подружньої пари (notre Elsa...) На друге запитання відповідає Жорж, виконуючи роль «*porte-parole de couple*». Маріза не залишається мовчазним свідком цієї комунікації, вона втручається в розмову, та допомагає Жоржу відповідати.

Таким чином ми бачимо, що Жорж та Маріза по черзі грають роль «*porte-parole de couple*», а інтерв'юер виконує роль ведучого програми.

Приклад 3.

Наступна програма «Ripostes», що аналізується нижче, була присвячена проблемам навчання французькій мові та літературі.

L1 (locuteur): Et troisièmement on a envisagé mais on ne parle plus, tout le monde le sait, la suppression de dissertation. Bien, voilà pour l'enseignement secondaire. Quant à l'enseignement supérieur M. Boissinot dit déjà non. (L1 → L2).

L2: Non (L2 → L1, il hoche la tête négativement)

L3: Oui, il a dit non, il vient de dire non (L3 donne la parole à L1)

L1: Je termine. Pour ce qui concerne l'enseignement supérieur, on a supprimé la littérature au CAPES, M.Boissinot le sait, d'anglais, de la langue vivante, d'autre part, le Ministère prépare une réforme de CAPES...

У наведеному прикладі відчувається конфліктна ситуація, що розгортається між співрозмовниками L1 та L2. Вони мають різні погляди щодо скасування дисертації. Третій учасник розмови не входить у коаліцію ні з першим, ні з другим, він виконує роль «*animateur-médiateur*» оскільки він втручається в розмову L1 та L2, щоб перешкодити виникненню справжнього конфлікту. Спочатку розмови L3 (ведучий програми) дає слово першому учаснику, але другий співрозмовник втручається в інтеракцію першого, бо він не згоден з ним, і тому виконує роль «*intrus*». Таким чином ми бачимо, що L1 та L2 – антагоністи, а L3 виконує роль «*animateur-médiateur*».

Приклад 4. («Bouillon de culture»)

L1: Heu... Roberto Benigni, je vous comprends mieux, je vous comprends mieux, même votre film, parce que vous avez dit, parce qu'on sent, que vous êtes très pris de poésie, vous aimez la poésie et, quand j'ai vu votre film, on peut dire que c'est, c'est Pierrot..., c'est mon ami Pierrot dans l'Enfer de Dante, c'est les amoureux de Penet dans l'univers de Jérôme Bosch. C'est un peu sage, vous voyez, cette poésie, cet humour dans l'horreur (L1 → L2)

L2: Heu...merci. Mais c'est l'idée, par cette idée, je suis tombé amoureux de la simplicité de l'idée, parce que le plus simple, le plus naturel...de protéger la pureté, l'innocence, l'innocence avec son propre langage, le langage de jeu (L2 → L1)

L3: Dante a tout à fait avec Auschwitz dans un sens très précis. Il y avait une parodie infernale de la théologie chez les nazis, de faire l'enfer sur la terre

au lieu de le faire en dessus de la terre. L'énorme monstruosité ce qu'il y a des Dantes dans les camps. Par exemple, dans le 23-ième camp, l'odeur du feu et de la fumée, on parle ici...(L3 → L2)

L2: Oui, oui (L2 → L3)

L3: Ce qu'on ne peut pas répéter. Et les nazis ont dit: «Si l'homme a imaginé une telle chose...»)

L2: On peut le faire (L2 → L3)

L3: Et voilà. C'est ça, un mystérieux paradoxe. On peut le faire sur la terre, au lieu de le faire en dessus de la terre.

L1: Et alors, merci. Je reviens à votre film.

L1, як ведучий цієї програми, розпочинає дискусію та звертається до Роберто Беніні (L2). Він висловлює свою точку зору щодо його фільму. L2 продовжує комунікацію, але L3 не залишається мовчазним, а втручається в дискусію, говорячи про Данте та концентраційні табори. L2 поділяє погляди L3, він підтверджує його думку «Oui, oui» та закінчує репліку, що розпочав L3. Ми помічаємо, що L2 та L3 формують коаліцію; L3 позитивно оцінює думки свого партнера по коаліції, вживаючи слово «voilà», а також повторюючи мовленнєвий акт свого партнера «on peut le faire». Увесь цей час L1 залишається поза розмовою, та коли L3 закінчує висловлювати свої думки, він задає наступне питання, щоб поживавити розмову. Таким чином, двоє учасників розмови формують коаліцію, виконуючи ролі союзників, а третій – роль ведучого програми.

Отже, проведений аналіз довів, що в телепередачі «interview de couple» інтерв'юер грає тільки роль ведучого програми, а інші учасники спілкування можуть по черзі виконувати роль «porte-parole de couple» або залишатися у функції мовчазного свідка.

У телепередачі типу “дискусія” один з учасників грає роль ведучого, а інші можуть бути спільниками.

Однією з основних характеристик телепередач типу “теледебати” є наявність конфронтації різних точок зору учасників дебатів та ведучий виступає у функції «animateur médiateur» або «modérateur».

Таким чином, один з учасників спілкування у триадичному обміні у телепередачі завжди грає роль ведучого, тоді як інші учасники інтеракції залежно від ситуації можуть виконувати різні ролі, такі як: мовчазного свідка, «porte-parole», партнера-спільника та інші.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Kerbrat-Orecchioni C. Le trilogue. – Presse Université de Lyon 2, 1995 – 332 p.
2. Zamouri S. La formation de coalitions dans les conversations triadiques // Kerbrat-Orecchioni C. Le trilogue. – Presse Université de Lyon 2, 1995. –pp. 54-80.